

Spis treści tomu drugiego

Księga szósta¹ O metodzie

Część pierwsza

Rozdział I. Plan tej księgi oraz dwa główne sposoby zachowywania oczywistości w poszukiwaniu prawdy, które będą tematem tej księgi	11
Rozdział II. O tym, że uwaga jest konieczna, aby zachować oczywistość naszego poznania. Zmysłowe modyfikacje duszy rozbudzają jej uwagę, lecz za bardzo dzielą jej zdolność spostrzegania	15
Rozdział III. O posługiwaniu się namiętnościami i zmysłami dla zachowywania uwagi umysłu	19
Rozdział IV. O posługiwaniu się wyobraźnią dla zachowywania uwagi umysłu i o przydatności geometrii	26
Rozdział V. O sposobach powiększania zasięgu i zdolności umysłu. O tym, że arytmetyka i algebra są do tego absolutnie konieczne	43

Część druga²

Rozdział I. Zasady, których należy przestrzegać w poszukiwaniu prawdy	55
Rozdział II. Ogólna zasada dotycząca przedmiotu naszych badań. O tym, że filozofowie scholastyczni nie przestrzegają jej, co jest przyczyną wielu błędów w fizyce	60
Rozdział III. Najniebezpieczniejszy błąd filozofii starożytnej	68
Rozdział IV. Wyjaśnienie drugiej części ogólnej zasady. O tym, że filozofowie nie przestrzegają jej prawie nigdy i że pan Descartes przestrzegał jej bardzo dokładnie	80

¹ W wyd. VI poprzedza ją *Przedmowa*, którą tutaj umieszczono na początku *Wyjaśnień*, gdzie znajdowała się w wyd. III–V.

² Wyd. I nie zawiera tego podziału na dwie części Księgi VI. Rozdziały noszą tam numery: od VI (I w wyd. II) do XIV (IX w wyd. II).

Rozdział V. Omówienie podstaw filozofii Arystotelesa w celu pokazania, że nie przestrzegał on nigdy drugiej części ogólnego prawidła oraz w celu przyjrzenia się jego czterem żywiołom i jego podstawowym jakościami	103
Rozdział VI. Ogólne wskazówki, które są konieczne, aby postępować porządnie przy poszukiwaniu prawdy i przy wyborze nauk	125
Rozdział VII. O posługiwaniu się pierwszą zasadą, która dotyczy szczegółowych zagadnień	138
Rozdział VIII. Zastosowanie ³ innych zasad do szczegółowych zagadnień	156
Rozdział IX. Ostatni przykład mający pokazać przydatność tej rozprawy. Poszukujemy ⁴ w tym przykładzie fizycznej przyczyny twardości albo połączenia ze sobą części ciał	175
Zakończenie trzech ostatnich ksiąg ⁵	203

Spis wyjaśnień⁶

Przedmowa	207
Wprowadzenie.....	215

Wyjaśnienia dotyczące poszukiwania prawdy

I. Wyjaśnienie dotyczące pierwszego rozdziału pierwszej księgi. <i>Bóg stwarza wszystko, co rzeczywiście istnieje w poruszeniach duszy i w postanowieniach o kierunku owych poruszeń, a jednak nie jest sprawcą grzechu. Bóg stwarza wszystko⁷, co rzeczywiście istnieje w odczuciach poządlności, a przecież nie jest sprawcą naszej poządlności</i>	219
--	-----

³ ...Zastosowanie drugiej zasady oraz innych zasad, które przydają się bardzo do szczegółowych... (I-III).

⁴ ...rozprawy. Badamy w tym przykładzie przyczynę połączenia ze sobą części ciał oraz zasady przekazywania ruchów... (I-V); w wyd. V usunięto jednak ...oraz zasady przekazywania ruchów...

⁵ ...Ogólne prawa przekazywania ruchów, część pierwsza... Część druga... Ogólne prawa przekazywania ruchów oparte na doświadczeniu... Odpowiedź panu Regis... Zakończenie spisu treści tomu trzeciego. Prawa i Odpowiedź znajdują się w tomie XVII-1 *Oeuvres complètes* Malebranche'a.

⁶ SPIS WYJAŚNIEN. I Wyjaśnienie... (III i IV³); SPIS Wyjaśnień. PRZEDMOWA, w której pokazujemy, co należy myśleć o rozmaitych ocenach, wydawanych zwykle na temat książek zwalczających przesady. Pierwsze Wyjaśnienie... (IV); SPIS Wyjaśnień zawartych w trzecim tomie. PRZEDMOWA, w której... przesady. I Wyjaśnienie... (V).

⁷ ...grzechu. Stwarza On wszystko... (III i IV²).

II. Wyjaśnienie dotyczące pierwszego rozdziału pierwszej księgi. <i>Mówię tam, że wola może rozmaicie ukierunkowywać swoje prowadzące ku dobru oddziaływanie tylko wówczas, gdy rozkazuje rozumowi, aby przedstawił jej jakiś szczególny przedmiot</i>	239
III ⁸ . Wyjaśnienie dotyczące trzeciego rozdziału. <i>Mówię tam, że nie należy dziwić się, gdy tajemnice wiary nie są dla nas oczywiste, skoro nie posiadamy nawet ich idei</i>	242
IV. Wyjaśnienie dotyczące słów piątego rozdziału: <i>Ponieważ tak się rzeczy mają, musimy powiedzieć, że to nie uprzednie przyjemności skłoniły Adama do miłości Boga i do jego obowiązków, że poznanie własnego dobra i radość, którą bez przerwy odczuwał jako konieczny skutek oglądania własnego szczęścia, łącząc się z Bogiem, mogły wystarczająco związać go z obowiązkiem i skłonić do działania wartościowszego niż wówczas, gdyby był niejako warunkowany uprzednią koniecznością</i>	244
V. Wyjaśnienie dotyczące piątego rozdziału. <i>Mówię tam, że uprzedni zachwyty to łaska Jezusa Chrystusa</i>	248
VI. Wyjaśnienie dotyczące tego, co powiedziałem na początku dziesiątego rozdziału pierwszej księgi oraz w szóstym rozdziale drugiej księgi o metodzie. <i>O tym, że bardzo trudno udowodnić istnienie ciał. Co powinniśmy myśleć o przytaczanych dowodach ich istnienia</i>	251
VII. Wyjaśnienie dotyczące piątego rozdziału drugiej księgi. <i>O pamięci i o nawykach duchowych</i>	265
VIII. Wyjaśnienie dotyczące siódmego rozdziału drugiej księgi. <i>Skrót podanych przeze mnie dowodów i tłumaczeń grzechu pierwородnego. Wraz z odpowiedziami na zarzuty, które wydały mi się najmocniejsze. Zarzuty przeciwko dowodom i tłumaczeniom grzechu pierwородnego</i>	268
IX. Wyjaśnienie dotyczące trzeciego rozdziału trzeciej części drugiej księgi. <i>Mówię w nim o sile wyobraźni pisarzy, a zwłaszcza Tertuliana</i> ...	311
X. Wyjaśnienie dotyczące natury idei. <i>Tłumaczę w nim, dlaczego w Bogu widzimy wszystkie rzeczy, wieczne prawdy i prawa. Zarzuty przeciwko stwierdzeniu, że tylko Bóg oświeca nas i że w Nim widzimy wszystkie rzeczy</i>	319
XI. Wyjaśnienie dotyczące siódmego rozdziału drugiej części trzeciej księgi. <i>O tym, że nie mamy jasnej idei natury ani modyfikacji naszej duszy</i>	353

⁸ Numery III, IV... XV pojawiają się dopiero w wyd. V–VI; w wyd. III–IV za każdym razem jest tylko ... *Wyjaśnienie...* bez numeru.

XII. Wyjaśnienie dotyczące ósmego rozdziału drugiej części trzeciej księgi. <i>O mglistych i ogólnych wyrażeniach, które nie znaczą nic szczególnego. Jak odróżniamy je od innych</i>	362
XIII. Wyjaśnienie dotyczące Zakończenia trzech pierwszych ksiąg. <i>O tym, że potrzebujemy koniecznie lekarzy i spowiedników, lecz w wielu okolicznościach niebezpiecznie jest zasięgać ich rad i podążać ich śladem</i>	369
XIV. Wyjaśnienie dotyczące trzeciego rozdziału piątej księgi. <i>O tym, że miłość różni się od przyjemności i radości</i>	382
XV. Wyjaśnienie dotyczące trzeciego rozdziału drugiej części szóstej księgi. <i>Oдноśnie skuteczności przypisywanej przyczynom wtórnym</i>	387
XVI. Wyjaśnienie dotyczące światła i barw, powstawania ognia i wielu innych skutków działania drobnej materii. <i>Dowód przyjętego przeze mnie założenia, że drobna lub eteryczna materia musi się składać z małych wirów i one są naturalnymi przyczynami wszystkich zmian, które zdarzają się w materii. Potwierdzam to, tłumacząc takie najpowszechniejsze fizyczne zjawiska jak twardość ciał, ich płynność, ich ciężar, ich lekkość, światło oraz załamanie i odbicie jego promieni. Dowód mojej niedawnej wypowiedzi o tym, że jeśli w znanym stosunku czasów obrotu planet do ich odległości od Słońca czasy zastąpimy ich równowartością, uzyskamy taki sam stosunek jak ten, który zachowuje równowagę wśród niebiańskich warstw wiru</i>	441
<i>Ostatnie Wyjaśnienie. Zawiera opis części, z których jest zbudowane oko, a także główne powody jego budowy, co ma służyć zrozumieniu odnoszących się do błędów wzroku wypowiedzi w pierwszej księdze</i>	494
<i>Dodatek na zakończenie rozprawy</i>	533
Koniec spisu 4. tomu	

Przypomnienie używanych skrótów

- (III) – wydanie z 1678 roku, t. III.
- (IV) – tekst wspólny dla wydań IV1, IV2 i IV3.
- (IV¹) – tekst z 1678 roku, wydanie in quarto.
- (IV²) – tekst z 1683 roku, t. III.
- (IV³) – tekst z 1688 roku, t. II.
- (V) – wydanie z 1700 roku, t. III.
- (VI) – wydanie z 1712 roku, t. IV.